

Κεφάλαιο 3: Σύνταγμα και Επανάσταση (1934-1958)

Παρά το θρίαμβο που αντιπροσώπευσε η ανατροπή του καθεστώτος Machado, η κατάσταση μετά την πτώση του παρέμεινε δυσμενής για τους αναρχικούς της Κούβας. Οι πιο αφοσιωμένοι ηγέτες και ακτιβιστές τους είχαν πέσει θύματα των κυβερνητικών δολοφονιών ή είχαν απελαθεί. Ως αποτέλεσμα, όταν εκδηλώθηκε ένα πραξικόπημα στις 4 Σεπτεμβρίου 1933 ενάντια στην προσωρινή κυβέρνηση, που υποστηρίχθηκε από την πρεσβεία των ΗΠΑ, οι αναρχικοί έμειναν έκπληκτοι και απροετοίμαστοι «σε ό,τι θα μπορούσε να ονομαστεί “προ-οργανωτική” κατάσταση».

Η νέα «αυθεντική» επαναστατική κυβέρνηση, όπως ονομάστηκε η ίδια, ήταν αριστερών τάσεων με εθνικιστική χροιά. Οι κύριες φυσιογνωμίες της ήταν ο Ramon Grau San Martin και ο Antonio Guiteras. Ήταν συνδεδεμένοι με τους στρατιωτικούς που είχαν πραγματοποιήσει το πραξικόπημα «στρατιώτες, ναυάρχους και λοχίες από ταπεινή καταγωγή, και εμπορούμενους από κάθε λογής κοινωνικές ιδέες» ηγετική φιγούρα των οποίων ήταν ο Fulgencio Batista. Αυτή η νέα κυβέρνηση, η πρώτη του είδους της στο νησί, απήφησε την πρεσβεία των ΗΠΑ και θέσπισε νόμους με τους οποίους επωφελήθηκε ο κόσμος, ενώ απέσυρε επίσης και την Τροποποίηση Platt από το κουβανικό Σύνταγμα.

Όπως ήταν αναμενόμενο, η προσωρινή κυβέρνηση κράτησε μόνο περίπου 100 ημέρες. Δεδομένου του «εθνικισμού της χωρίς έθνος», της απόσυρσης της Τροποποίησης Platt από το Σύνταγμα της Κούβας, της απόφασής της να επιβάλλει κρατικό έλεγχο στις επιχειρήσεις ηλεκτρισμού, τηλεφωνίας και υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, που ήταν ιδιοκτησία των γιάνκηδων (yankee) και το πέρασμα του νόμου περί εργάσιμης ημέρας οκτώ ωρών, η πτώση της δεν ήταν έκπληξη. Παρ' όλα αυτά, κατάφερε να καταστρέψει τους αναρχικούς της Κούβας με την ψήφιση του «νόμου του 50%» με τον οποίο ανάγκασε τους ιδιοκτήτες να δίνουν τουλάχιστον τις μισές θέσεις εργασίας σε Κουβανούς. Αυτό ανάγκασε πολλούς Ισπανούς αναρχικούς να εγκαταλείψουν το νησί και να επιστρέψουν στην πατρίδα τους, όπου ένας τραγικός εμφύλιος πόλεμος θα ελάμβανε σύντομα χώρα. Έτσι, οι αναρχικοί της Κούβας βρέθηκαν σοβαρά αποδυναμωμένοι σε ένα κομβικό σημείο της ιστορίας, ενώ την ίδια στιγμή οι κομμουνιστές χειραγώγησαν την υπόθεση της εργατικής τάξης με επιτυχία, παρά την αποτυχία του «σφάλματος» του Αυγούστου. Εξαπέλυσαν βίαιες σωματικές επιθέσεις κατά των αναρχικών, ενώ την ίδια στιγμή τους επιτέθηκαν και φραστικά με απίστευτες συκοφαντίες. Αυτή η τακτική έμελλε να

αποδώσει καρπούς τον επόμενο χρόνο και οι κομμουνιστές θα την επαναλάμβαναν με ακόμη μεγαλύτερη επιτυχία το 1960.

Οι κομμουνιστές κατηγόρησαν τους ελευθεριακούς της Κούβας είναι ότι είναι «πράκτορες των γιάνκηδων» καθώς και ότι «συνεργάστηκαν και συμμαχησαν με πρώην οπαδούς του Machado, αφεντικά, ακόμα και φασιστικά στοιχεία» τα οποία κατά το διάστημα αυτό βρήκαν μια κάποια συμπάθεια στην Κούβα. Όμως, παρά τη μεγάλη ζημιά που προκλήθηκε από τον Machado, τη ζημιά ως αποτέλεσμα του «νόμου του 50%» και τις αδιάκοπες επιθέσεις των κομμουνιστών, οι αναρχικοί της Κούβας εισήλθαν στο νέο αυτό στάδιο, με σθένος και αντοχή εκπληκτικής σημασίας. Ενέτειναν το προπαγανδιστικό τους έργο μεταξύ των νέων της Κούβας και έτσι μια δεύτερη γενιά Κουβανών συσπειρώθηκε κάτω από τα αναρχικά πανό, στα συνδικάτα και τις άλλες εργατικές οργανώσεις. Στο τέλος του 1933, με τη βοήθεια της πρεσβείας των ΗΠΑ και την υποστήριξη της αστικής τάξης της Κούβας, ο τότε συνταγματάρχης Batista έγινε ο «ισχυρός άνδρας» της Κούβας. Ψάχνοντας για συμμάχους ανάμεσα στην επαναστατική αντιπολίτευση, ορισμένοι νέοι αναρχικοί, συνδέθηκαν με την σοσιαλιστική οργάνωση Joven Cuba (Νέα Κούβα), που είχε επικεφαλής τον επαναστάτη και εχθρό των κομμουνιστών Antonio Guiteras, που τώρα είχε πέσει από την εξουσία.

Και πάλι, οι αναρχικοί της Κούβας και η κουβανική εργατική τάξη αντίκρισαν την καταστολή. Τον Μάρτιο του 1935, ο Batista κατέστειλε μια γενική απεργία που καλέστηκε και, αργότερα, ματαιώθηκε από το PCC. Επίσης, σύντομα το PCC υιοθέτησε τη γραμμή της Μόσχας για συγκρότηση «λαϊκού μετώπου», συμμαχώντας με την κυβέρνηση, και ακολουθώντας «τους δημοκρατικούς ρυθμούς του συνταγματάρχη Batista».

Ο Batista προσπάθησε να νομιμοποιήσει τη δικτατορία του μέσα από εκλογικές διαδικασίες. Δεν είχε καμία πολιτική υποστήριξη πέρα από την αστυνομία και τις ένοπλες δυνάμεις και αυτό δεν ήταν αρκετό για να αποκτήσει πολιτική αξιοπιστία. Το Κομμουνιστικό Κόμμα τον διέσωσε. Του προσέφερε μια συμφωνία θέτοντας ολόκληρη τη μηχανή του κουβανικού και του διεθνούς κομμουνισμού στη διάθεσή του, ενώ υποσχέθηκε να του δώσει ψήφους στις προσεχείς εκλογές. Ο Batista χρειαζόταν απεγνωσμένα αυτήν την εκλογική υποστήριξη.

Για τους αναρχικούς, η πολιτική κατάσταση δεν είχε αλλάξει πολύ. Από την πτώση του Machado οι αρχές εξακολουθούσαν να ασκούν ασφυκτικό έλεγχο στην εργατική δράση των αναρχοσυνδικαλιστών. Λογόκριναν άσχημα και σθεναρά τον αναρχοσυνδικαλιστικό Τύπο και κατέστρεφαν τα υλικά που προέρχονταν από το εξωτερικό, με την περίεργη εξαίρεση του περιοδικού *Cultura Proletaria* που ιδρύθηκε το 1920 από τον ήδη ηλικιω-

μένο Pedro Esteve, και κυκλοφόρησε στη Νέα Υόρκη από μια ομάδα εξόριστων Ισπανών αναρχικών συμπεριλαμβανομένων και των Frank Gonzalez και Marcelino Garcia - και κατά καιρούς δημοσιεύονταν σε αυτό ειδήσεις για τις διώξεις σε βάρος των αναρχικών της Κούβας. Σύμφωνα με τον Helio Nardo, μια μαρτυρία για τα γεγονότα της εποχής αυτής ήταν η ακολουθία: «Μετά την αποτυχία της γενικής απεργίας του Μάρτη 1935, βρεθήκαμε κάτω από βίαιη καταστολή... Χιλιάδες αντίπαλοι [της κυβέρνησης Batista] βρέθηκαν στη φυλακή. Όλες οι πόλεις... περιήλθαν υπό στρατιωτικό έλεγχο».

Την ίδια στιγμή, σύμφωνα με τον Nardo, προέκυψαν προβλήματα στις σχέσεις μεταξύ της προηγούμενης και της νεότερης γενιάς αναρχικών. Ο ίδιος θυμάται «... την αδυναμία επίτευξης συμφωνίας με τους μεγαλύτερους σε ηλικία αγωνιστές που ήταν οχυρωμένοι γύρω από κλειστές ομάδες (σ.τ.μ.: «grupismo») (κυρίως στην FGAC - Ομοσπονδία Αναρχικών Ομάδων Κούβας)» - εδώ ο Nardo αναφέρεται σε εκείνους τους αναρχικούς που είχαν επιζήσει της καταστολής Machado, του «νόμου 50%» και του αυταρχισμού του στρατού τις πρώτες μέρες του καθεστώτος Batista. Αυτό «οδήγησε στην ίδρυση στην Αβάνα της Juventud Libertaria de Cuba (Ελευθεριακή Νεολαία Κούβας)». Ο Nardo υπενθυμίζει ότι στους ιδρυτές της οργάνωσης αυτής περιλαμβάνονταν οι Gustavo Lopez, Floreal Barreras, Luis Dulzaides, Miguel Rivas, Julio Ayon Morgan, Teodoro Fabel, Abelardo Barroso, Modesto Barbeito, José Fernandez Marti, και ένας νεαρός αναρχικός με το περίεργο όνομα Gerardo Machado. Υπενθυμίζει επίσης ότι οι συνεδριάσεις αυτής της ομάδας ήταν «αυστηρά μυστικές».

Από την πλευρά του, δεκαετίες αργότερα ο Luis Dulzaides κατέγραψε τις νεανικές του εντυπώσεις. Δήλωσε ότι έγινε μέλος της Ελευθεριακής Νεολαίας μέσω του Fernandez Marti και ότι ήρθε να γνωρίσει «τις μεγαλύτερες φυσιογνωμίες του μαχητικού κουβανικού αναρχισμού». Ο Domingo Diaz, φαρμακοποιός από το Arroyo Arenas, κοντά στην Αβάνα, θυμάται ότι ήρθε για να γνωρίσει τον Venancio Turon, έναν παλιό εργάτη σιδηροδρόμων και ιδρυτή της CNOC, τον «Rafael Serra, μαύρο εργαζόμενο στα καπνά, κατάλοιπο της ηρωικής εποχής του ελευθεριακού προλεταριάτου» και, τέλος, τον Marcelo Salinas, από τους πιο εξέχοντες Κουβανούς διανοούμενους της γενιάς του.

Με το ξέσπασμα της Ισπανικής Επανάστασης και του εμφυλίου πολέμου, τον Ιούλιο του 1936, οι αναρχικοί της Κούβας κινητοποιήθηκαν για την υπεράσπιση των Ισπανών επαναστατών και για την προώθηση των στόχων τους ίδρυσαν την Solidaridad Internacional Antifascista (SIA) στην Αβάνα, τα μέλη της οποίας εργάστηκαν με ζήλο για να τη συλλογή χρημάτων και όπλων στους Ισπανούς συντρόφους τους στην Confederacion Nacional del Trabajo (CNT - Εθνική Συνομοσπονδία Εργασίας) και

Federacion Anarquista Ibérica (FAI - Ιβηρική Αναρχική Ομοσπονδία). Λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση ύφεσης της οικονομίας της Κούβας, η βοήθεια που στάλθηκε στους Ισπανούς συντρόφους τους ήταν σημαντική. Είναι επίσης σωστό να αναφέρουμε την άμεση συμμετοχή των αναρχικών της Κούβας στον στρατιωτικό αγώνα κατά του ισπανικού φασισμού. Με ορισμένα από τα μέλη τους αναγκασμένα να εγκαταλείψουν την Κούβα λόγω του «νόμου 50%», ολόκληρες μικτές οικογένειες Κουβανών/Ισπανών αναρχικών πολέμησαν στις τάξεις της CNT / FAI, μεταξύ των οποίων και οι Abelardo Iglesias, Manuel de la Mata και Cosme Paules. Ένας αριθμός Κουβανών αναρχικών, επίσης, πήγε κατευθείαν στην Ισπανία για να πολεμήσει. Σε αυτόν περιλαμβάνονταν οι Adolfo Camino, Gustavo Malagamba, José Pendas, Humberto Monteagudo, Pedro Fajardo Boheras, Julio Constantino Cavarrocas και πολλοί άλλοι.

Με την ήττα της Ισπανικής Δημοκρατίας το 1939, πολλοί από τους επιζώντες Κουβανούς αναρχικούς επέστρεψαν στην Κούβα, όπως έκαναν πολλοί Ισπανοί αναρχικοί που απέπλευσαν από τη Γαλλία και την Ισπανία, με κουβανικά διαβατήρια που προμηθεύονταν με τη βοήθεια ελευθεριακών αγωνιστών και φίλων τους που εργάζονταν στο Υπουργείο Επικρατείας της Κούβας. Εκείνη την εποχή, οι αναρχικοί της Κούβας άρχισαν να συγκεντρώνουν χρήματα για να βοηθήσουν πρώην μαχητές που είχαν ανάγκη. Όταν αυτοί οι άνθρωποι έφτασαν στην Κούβα τους έγινε γενναιόδωρη υποδοχή από τους Κουβανούς συντρόφους τους. Υπήρξαν περιπτώσεις αναρχικών που μόλις έφτασαν στην Κούβα κρατήθηκαν από τις μεταναστευτικές αρχές, αλλά στη συνέχεια αφέθηκαν ελεύθεροι, αφότου οι Κουβανοί αναρχικοί παρενέβησαν για λογαριασμό τους. Όπως σημειώνει ο Paulino Diez στα απομνημονεύματά του, η Κούβα ήταν σαν ένα τραμπολίνο για τους Ισπανούς αναρχικούς της διασποράς, ήταν σαν ένα άλμα στο ταξίδι τους σε πόλεις σε όλη την Αμερική, από το Σικάγο μέχρι το Μπουένος Άιρες.

Στο τέλος της δεκαετίας του 1930, ο Batista ήταν ένας στρατιωτικός που δεν είχε λαϊκή βάση. Έτσι αποφάσισε να δημιουργήσει έναν πολιτικό συνασπισμό με τη βοήθεια του Κομμουνιστικού Κόμματος Κούβας (PCC). Και έτσι το PCC σύναψε σύμφωνο με τον Batista. Σε αντάλλαγμα για τις υπηρεσίες του και την υποστήριξή του στις προσεχείς προεδρικές εκλογές, το PCC πήρε την τότε νεοδημιουργημένη Confederacion de Trabajadores de Cuba (CTC - Συνομοσπονδία Εργατών Κούβας), που είχε δημιουργηθεί από την κυβέρνηση και τους εκλογικούς της συμμάχους της στην Comisiones Obreras (Επιτροπές Εργαζομένων). Η CTC σχεδιάστηκε να γίνει η πιο μεγάλη, πιο συγκεντρωτική εργατική οργάνωση στην Κούβα, η οποία θα συμπεριλάμβανε όλες τις

υπάρχουσες κοινωνικές ομάδες, συμπεριλαμβανομένης και μιας αναρχικής μειοψηφίας που όμως θα πλήρωνε τη συνδρομή της. Μια σημαντική διαφορά μεταξύ της CTC και της προηγούμενης εργατικής οργάνωσης-ομπρέλα, της CNOC, ήταν ότι η CNOC είχε σχεδιαστεί να είναι μη σεχταριστική και μη ή (αντι)πολιτική, ενώ η CTC έχει σχεδιαστεί από την αρχή να αποτελέσει εργαλείο σεχταριστικής πολιτικής, υπό τον έλεγχο του PCC μέσω του Batista. Έτσι, για πρώτη φορά στην Κούβα, υπήρξε ένας γάμος του συνδικαλισμού με το κράτος.

Αλλά υπήρχε τουλάχιστον μία θετική εξέλιξη τις μέρες του Batista. Το Σύνταγμα του 1940 σηματοδότησε την γέννηση μιας νέας δημοκρατίας. Για πρώτη φορά στην ιστορία της Κούβας, σε συνταγματικό ντοκουμέντο συμπεριελήφθη το κοινωνικό πρόβλημα, και οι συγγραφείς του προσπάθησαν να διορθώσουν τα λάθη και τις παραλείψεις του Συντάγματος της Πρώτης Δημοκρατίας. Αξίζει να σημειωθεί, ότι ακυρώθηκε η Τροποποίηση Platt, αν και η πολιτική, κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική επιρροή των ΗΠΑ στην Κούβα θα συνεχιστεί μέχρι το 1960.

Σύγχρονη και προοδευτική, αυτή η κουβανική Magna Carta ήταν το έργο δύο γενεών Κουβανών. Τα μέλη όλων των κοινωνικών τάξεων και όλων των σφαιρών της ζωής είχαν συμβάλει σε αυτό. Εξέταζε με κάθε λεπτομέρεια όλα τα προβλήματα που είχαν ανακύψει και όλα αυτά τα οποία οι συγγραφείς του σκέφθηκαν ότι θα έρθουν - κοινωνικά, πολιτικά, αγροτικά και εργασιακά προβλήματα από τις προηγούμενες σπασμωδικού χαρακτήρα δεκαετίες της κουβανικής ιστορίας. Το Σύνταγμα του 1940 προοριζόταν ως μέσο κοινωνικής και δημοκρατικής μεταρρύθμισης και το μόνο που έμενε ήταν να τεθεί σε άμεση πρακτική εφαρμογή.

Τα τμήματα εκείνα του επαναστατικού αναρχικού κινήματος της περιόδου 1920-1940 που διασώθηκαν και τώρα δραστηριοποιούνταν στη SIA και την FGAC, ενισχυμένα από εκείνους τους Κουβανούς αγωνιστές και Ισπανούς αναρχικούς που έφυγαν από την τώρα φασιστική Ισπανία, συμφώνησαν στις αρχές της δεκαετίας να συγκαλέσουν κάτι σαν διάσκεψη με σκοπό την εκ νέου ομαδοποίηση των ελευθεριακών δυνάμεων μέσα σε μια ενιαία οργάνωση. Οι εγγυήσεις του Συντάγματος του 1940 τους επέτρεπαν να δημιουργήσουν μέσω της νομικής οδού μια οργάνωση αυτού του τύπου, και έτσι συμφώνησαν να διαλύσουν τις δύο κύριες κουβανικές αναρχικές οργανώσεις, SIA και FGAC, και να δημιουργήσουν μια νέα, ενωτική οργάνωση, την Asociacion Libertaria de Cuba (ALC - Ελευθεριακός Σύνδεσμος Κούβας), μια αρκετά μεγάλη οργάνωση με χιλιάδες μέλη.

Πάνω από 100 σύνεδροι -Κουβανοί και Ισπανοί εξόριστοι- συναντήθηκαν στο μικρό ράντσο Mordazo, στο σπίτι του Juan Napoles και της συντρόφισσάς του Maria, στο Barrio Palatino, στα περίχωρα της Αβάνας. Εξέλεξαν τον Domingo Diaz ως γενικό γραμματέα και τον Abelardo Barroso ως οργανωτικό γραμματέα της νέας οργάνωσης. Συμφώνησαν, επίσης, να βοηθήσουν τους Ισπανούς εξόριστους που έφταναν συνεχώς στο νησί, να αναλάβουν την ευθύνη για τη συνέχιση του ελευθεριακού εντύπου *Rumbos* (Μονοπάτια), που εμφανιζόταν σποραδικά κατά τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του 1930 καθώς και να συγκαλέσουν το Primer Congreso Nacional Libertario (Πρώτο Εθνικό Ελευθεριακό Συνέδριο) το 1944.

Ο μεγάλος αριθμός σενετίστας (μελών της ισπανικής αναρχοσυνδικαλιστικής συννομοσπονδίας CNT) που έφτασαν στην Αβάνα στα χρόνια μετά τον ισπανικό εμφύλιο πόλεμο, τύχαιναν της φροντίδας, όσο αυτό ήταν δυνατό, των Κουβανών συντρόφων τους. Ωστόσο, η γενικευμένη ανεργία στην Κούβα στις αρχές της δεκαετίας του 1940 υποχρέωσε την μεγάλη πλειοψηφία αυτών των συντρόφων να μεταναστεύσουν σε χώρες όπως ο Παναμάς, το Μεξικό και η Βενεζουέλα, κάτι που, φυσικά, αποδυνάμωσε την ALC. Παρ' όλα αυτά, η ALC κυκλοφόρησε για κάποιο χρονικό διάστημα το νέο εκφραστικό προπαγανδιστικό της όργανο που ονομάστηκε *Rumbos Nuevos* (Νέα Μονοπάτια) υπό την επιμέλεια του Marcelo Salinas. Στους συντελεστές της έκδοσης περιλαμβάνονταν επίσης και οι Domingo Alonso και Claudio Martinez. Επίσης, η ALC πραγματοποίησε το σχέδιό της για τη σύγκληση του Πρώτου Εθνικού Ελευθεριακού Συνεδρίου το 1944, που διεξήχθη στην αίθουσα του Συνδικάτου Σοβατζήδων στην Αβάνα, διευθύνθηκε από τον Manuel Pis, από το ίδιο συνδικάτο, και εξέλεξε γενικό γραμματέα τον Gerardo Machado και οργανωτικό γραμματέα, για μια ακόμα φορά, τον Abelardo Barroso.

Κατά τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1940, οι ελευθεριακοί του ALC αφιερώθηκαν στην οργάνωση στους χώρους εργασίας. Δεδομένης της ιστορίας του κουβανικού εργατικού κινήματος -και του πρωταρχικού τους ρόλου σε αυτό μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1920-, οι αναρχικοί της Κούβας εξακολουθούσαν να διαθέτουν μεγάλο λαϊκό έρεισμα, καθώς και καλή φήμη για την τιμή, τη μαχητικότητα και τις θυσίες τους, που βασίζονταν σε μια μεγάλη και καθαρή επαναστατική ιστορία. Η ALC άρχισε να δημιουργεί ομάδες μαχητών από την τότε πρόσφατα συγκροτημένη Juventudes Libertarias (JL - Ελευθεριακή Νεολαία), με στόχο την ανάκτηση του εδάφους που έχασε από τους κομμουνιστές και τους ρεφορμιστές. Ιδρύθηκαν «ομάδες δράσης» μεταξύ των φοιτητών και των εργαζομένων μέσω της JL. Αυτές ήταν ομάδες προπαγάνδας μαθητών του λυκείου

και νεαρών αναρχικών εργαζομένων που αφιερώθηκαν στην διανομή αναρχικών βιβλίων, φυλλαδίων, εφημερίδων και περιοδικών σε σχολεία και χώρους εργασίας.

Στο μεταξύ, με το Σύνταγμα του 1940 είχε κατοχυρωθεί η εργάσιμη ημέρα των οκτώ ωρών, αίτημα το οποίο είχε διατυπωθεί το 1933 και έτσι ένα από τα ουτοπικά οράματα από τις σελίδες της *El Productor* το 1888 είχε τελικά εκπληρωθεί. Ταυτόχρονα, ρυθμίστηκε και το δικαίωμα της απεργίας, αλλά εξακολουθούσε να αναγνωρίζεται ως δικαίωμα. Η κατάσταση αυτή, καθώς και η πολιτική διείσδυση στο εσωτερικό της CTC, υποχρέωσε τους αναρχοσυνδικαλιστές εντός της CTC στη δημιουργία ομάδων πίεσης με σκοπό την αμφισβήτηση της αδράνειας, της γραφειοκρατίας και της αγαστής συνεργασίας των PCC και CO με την κουβανική κυβέρνηση.

Ο Batista είχε εκλεγεί πρόεδρος με τη βοήθεια και την υποστήριξη του Κομμουνιστικού Κόμματος (PCC). Γι' αυτό το κόμμα αυτό ανταμείφθηκε με υπουργικές θέσεις, χρήματα, μέσα προπαγάνδας και την προστασία του κράτους. Σε αντάλλαγμα, το Κόμμα αναφερόταν στον Batista με πομπώδεις τίτλους όπως «αγγελιοφόρος της ευημερίας», θέτοντας υπό τον έλεγχό του όχι μόνο τις προπαγανδιστικές υπηρεσίες του κόμματος, αλλά και την CTC, που ελεγχόταν από τα ανώτερα κλιμάκια της καθοδήγησης του PCC. Είχαν στην πραγματικότητα μετατρέψει την CTC σε εργατική πολιτική δύναμη, ενώ ευδοκιμώντας στη σκιά της κρατικής εξουσίας πρόδιδε για μια ακόμα φορά την πραγματική προέλευση και τις αρχές του συνδικαλισμού στην Κούβα. Γι' αυτό, οι Κουβανοί αναρχικοί τους έδωσαν τον τίτλο «Frente crapular» («μέτωπο του κακού» - μια αναφορά για το Κομμουνιστικό Λαϊκό Μέτωπο ως στρατηγικής στη δεκαετία του 1930).

Ο Ramon Grau San Martin, ο υποψήφιος του λεγόμενου Partido Revolucionario Cubano Auténtico (PRCA), το οποίο είχε προκύψει το 1933, κέρδισε τις εκλογές και ανέλαβε την εξουσία το 1944. Ο λαός ανέμενε ουσιαστικές αλλαγές από τη νέα, ελεύθερα εκλεγμένη, σοσιαλδημοκρατική κυβέρνηση. Ωστόσο, ο Grau San Martin επέτρεψε στους κομμουνιστές να παραμείνουν στις θέσεις τους.

Η μόνη σημαντική αλλαγή στην κατάσταση των Κουβανών εργατών συνέβη την Πρωτομαγιά του 1947, κατά την έναρξη του Ψυχρού Πολέμου, όταν η κυβέρνηση της Κούβας, υπό την αξιοσημείωτη πίεση των ΗΠΑ, εκδίωξε τους κομμουνιστές από τις θέσεις τους στην CTC. Η απόφαση αυτή χρησίμευσε ως απόδειξη ότι, παρά την απάλειψη της Τροποποίησης Platt από το κουβανικό Σύνταγμα, όλα όσα είχαν αφαιρεθεί βρίσκονταν ακόμα υπό την πίεση του State Department (Υπουργείου Εξωτερικών) των ΗΠΑ.

Υπήρξε μια ελευθεριακή ανανέωση αυτά τα χρόνια. Ένας αριθμός μικρών αναρχικών δελτίων πληροφόρησης και προπαγάνδας εμφανίστηκε στην Αβάνα υπό την αιγίδα της Federacion de Juventudes Libertarias de Cuba (FJLC - Ομοσπονδία Ελευθεριακών Νέων της Κούβας) καθώς και ένα μηνιαίο «Δελτίο της αντιπροσωπείας της CNT της Ισπανίας» υπό τη διεύθυνση των V. Velasco και C. Trigo. Τόσο οι δύο εκδόσεις της FJLC όσο και αυτές της CNT, είχαν ως διεύθυνσή τους αυτή του ALC στο Calle Jesus Maria 310, Αβάνα. 1

Επίσης, η απόφαση της κυβέρνησης να εξαγνίσει τους σταλινικούς εκπροσώπους στο εσωτερικό της CTC άφησε την πόρτα ορθάνοιχτη για τους αναρχοσυνδικαλιστές. Έτσι, χρησιμοποίησαν το πλεονέκτημα των ελεύθερων εκλογών στα διάφορα επαγγελματικά συνδικάτα που αποτελούσαν την CTC, και κατάφεραν να εκλέξει αρκετούς υπεύθυνους συντρόφους σε διάφορα πόστα σε περίοπτα συνδικάτα.

Το κύρος και η φήμη για την ειλικρίνεια των αναρχοσυνδικαλιστών της Κούβας τους έδωσε τον αποτελεσματικό έλεγχο πολλών σημαντικών συνδικάτων, όπως των εργαζόμενων στις μεταφορές, των μαγείρων, των εργαζόμενων στις κατασκευές και αυτών στον ηλεκτρισμό, επιτρέποντάς τους να σχηματίσουν ομάδες πίεσης στο εσωτερικό όλων των άλλων συνδικάτων που συνέθεταν την CTC εκείνη την εποχή. Οι Κουβανοί αναρχικοί στην ενδοχώρα του νησιού, δημιούργησαν επίσης το ίδιο διάστημα τις Asociaciones Campesinas (Ενώσεις Αγροτών), με σκοπό την οργάνωση των φτωχότερων, ακτημόνων αγροτών. Οι προσπάθειες αυτές έφεραν μεγαλύτερους καρπούς τους στην επαρχία Camagüey, τον παλιό ελευθεριακό προμαχώνα, καθώς και στο λιμάνι Nuevitas και στη νότια ζώνη του καφέ στην επαρχία Oriente στην οροσειρά Baracoa-Guantanamo, όπου από πολλά χρόνια πριν οι αναρχικοί είχαν ιδρύσει και διατηρούσαν ελεύθερες αγροτικές κολεκτίβες.

Το 1948, οι Κουβανοί αναρχικοί πραγματοποίησαν ένα άλλο εθνικό συνέδριο με καλή συμμετοχή. Συμμετείχαν 155 αντιπρόσωποι. Στην μπροσούρα *Memorias del II Congreso Libertario* (Μνήμες του Δευτέρου Ελευθεριακού Συνεδρίου) αναφέρεται ότι «στις 21 Φεβρουαρίου, στις 9 μ.μ., και με μεγάλη συμμετοχή... οι αίθουσες του Federacion Nacional de Plantas Electricas... Στο Paseo de Marta 615... άρχισε το Β' Εθνικό Ελευθεριακό Συνέδριο, που συγκαλείται από την Ελευθεριακή Ένωση Κούβας». Το συνέδριο άνοιξε με τα λόγια του παλιού φίλου των Κουβανών ελευθεριακών Augustin Souchy, 2 που εκείνα τα χρόνια αντιπροσώπευε την IWA (ή AIT - την αναρχοσυνδικαλιστική διεθνή). Μίλησαν επίσης οι Marcelo Salinas, Modesto Barbeito και Helio Nardo. Η ολομέλεια του Συνεδρίου συγκλήθηκε την επόμενη μέρα, με τον Rafael Sierra ως προε-

δρεύοντα και τον Vicente Alea ως προσωρινό γραμματέα. Δημιουργήθηκαν τέσσερις Επιτροπές Εργασίας: Οργάνωσης υπό τους Modesto Barbeito και Helio Nardo, Προπαγάνδας υπό τους N. Suarez και Manuel Gonzalez, Οικονομικών υπό τους Manuel Castillo και Vicente Alea και διαφόρων θεμάτων υπό τους Antonio Landrian και Suria Linsuain.

Το Δεύτερο Συνέδριο έκλεισε τις εργασίες του στις 24 Φεβρουαρίου με μια σειρά από γνωμικά (dictums), τα οποία δημοσιεύθηκαν αργότερα τον ίδιο χρόνο σε ξεχωριστό φυλλάδιο. Στο φυλλάδιο προβλεπόταν η δημιουργία μιας ελευθεριακής κοινωνίας στην Κούβα με επίδραση σε κάθε οικονομικό, βιομηχανικό, συνδικαλιστικό και αγροτικό επίπεδο στο νησί. Το πέρασμα των χρόνων έχει δείξει πόσο σημαντικό ήταν για τον κουβανικό αναρχισμό το εν λόγω ντοκουμέντο. Εκεί σκιαγραφείτο αδρά η κατάσταση που επικρατούσε αυτά τα αβέβαια χρόνια της εφαρμογής του Συντάγματος και της Δημοκρατίας. Γινόταν επίθεση στον αέναο εχθρό του κουβανικού αναρχισμού, το σταλινικό PCC. Περιγραφόταν ο κίνδυνος της επιρροής της Καθολικής Εκκλησίας. Οι αναρχικοί δήλωναν αντικαπιταλιστές και, πάνω απ' όλα, αντιιμπεριαλιστές, επιτιθέμενοι τόσο στις ΗΠΑ όσο και στην ΕΣΣΔ ως «ξένες δυνάμεις», απευθυνόμενοι στον -τότε της μόδας- κουβανικό εθνικισμό.

Μεταξύ των φιλόδοξων σημείων στα οποία οι σύνεδροι είχαν καταλήξει σε συμφωνία, και τα οποία κάλυπταν όλες σχεδόν τις πτυχές της κοινωνικής και οικονομικής ζωής της Κούβας, ήταν αυτός που υπογράμμιζε την αναγκαιότητα ύπαρξης ενός αποτελεσματικού και τακτικού στην κυκλοφορία προπαγανδιστικού οργάνου. Επέλεξαν τη μηνιαία έκδοση των εργαζομένων στη γαστρονομία «Solidaridad Gastronomica», που ήδη κυκλοφορούσε, και το Συνέδριο συμφώνησε να γίνει το επίσημο όργανο του ALC. Ένα έντυπο που έμελλε να έχει μεγάλη διάρκεια ζωής στην κουβανικό προλεταριακό πολιτισμό.

Το πρώτο τεύχος της *Solidaridad Gastronomica* εμφανίστηκε στις 22 Δεκεμβρίου 1949, τετρασέλιδο σε χαρτί εφημερίδας και στην τιμή των πέντε centavos. Χαρακτηριζόταν ως «όργανο προσανατολισμού και μάχης» και στην εκδοτική ομάδα συμμετείχαν οι José M. Fuentes Candon ως διευθυντής, Domingo Alonso και Jorge Jorge ως διαχειριστές, και Claudio Martinez, Casto Moscu, Juan R. Alvarez, José Rodriguez και Roberto Cabanellas ως συντάκτες. Κυκλοφορούσε σε μηνιαία βάση με αυτή τη μορφή μέχρι τον Φεβρουάριο του 1951, όταν οι σελίδες της αυξήθηκαν σε έξι. Το Δεκέμβριο του 1954 οι σελίδες αυξήθηκαν και πάλι σε οκτώ και άρχισε να εκτυπώνεται σε καλύτερο χαρτί. Τον Ιούλιο του 1956 οι σελίδες της έγιναν δώδεκα και έτσι παρέμεινε μέχρι την τελική έκδοση

τον Δεκέμβριο του 1960. Κυκλοφόρησαν συνολικά εκατόν είκοσι πέντε τεύχη με κυκλοφορία 1.000-1.500 φύλλα. Ακόμα και όταν κυκλοφορούσε από τους εργαζόμενους της γαστρονομίας και ήταν το όργανο της Ομοσπονδίας τους, έφτανε σε ευρύτερο ακροατήριο και στους συνεργάτες της περιλαμβάνονταν οι σημαντικότεροι Κουβανοί εκφραστές των αναρχικών ιδεών. Εκτός από τις ειδήσεις και αναλύσεις, περιείχε ένα τμήμα για το βιβλίο με την επιμέλεια του Domingo Alonso, που ασχολιόταν με βιβλία που καταπιάνονταν με διάφορα ελευθεριακά θέματα. Η *Solidaridad Gastronomica* ήταν μια από τις τελευταίες ανεξάρτητες εκδόσεις πριν κλείσει από την κυβέρνηση Κάστρο.

Ο Carlos Prio Socarras ανέλαβε την κουβανική προεδρία το 1948, και ακολούθησε την ίδια ανεκτική πολιτική όπως και ο Grau στο κοινωνικό και εργασιακό επίπεδο. Έτσι, οι αναρχικοί ήταν ακόμα ελεύθεροι να οργανωθούν και να διαδώσουν τις ελευθεριακές ιδέες. Το 1949 οι αναρχικοί στο εσωτερικό της CTC, μαζί με άλλα συμπαθούντα προς αυτούς στοιχεία, προσπάθησαν, αλλά απέτυχαν, να δημιουργήσουν μια νέα κεντρική εργατική οργάνωση, την Confederacion General de Trabajadores (CGT). Η ιδέα ήταν να δημιουργηθεί μια εργατική οργάνωση ανεξάρτητη από την CTC και την πολιτική της επιρροή καθώς και την τακτική της συμμετοχής στις εκλογές. Οι απόψεις αυτές έρχονταν σε πολύ μεγάλο βαθμό με συνάρτηση με την παραδοσιακή αναρχοσυνδικαλιστική θέση (όπως αυτή της CNOC), η οποία απορρίπτει εντελώς τη λειτουργία των συνδικάτων ως πολιτικών οργάνων του κράτους. Σύμφωνα με τον Helio Nardo -έναν από τους επιζώντες εκείνων που προσπάθησαν να αποσυνδέσουν το εργατικό κίνημα από την CTC. «Η ιδέα της δημιουργίας μιας δεύτερης κεντρικής εργατικής οργάνωσης ήταν το αποτέλεσμα της πίστης σε έναν μη πολιτικό / μη εκλογικό συνδικαλισμό, [ένα σχέδιο] για το οποίο εργάστηκα εντατικά μαζί με τον Abelardo Iglesias και τον Modesto Barbeito». Με την υποστήριξη του Angel Cofino, ενός από τους εκπροσώπους των εργαζομένων στον ηλεκτρισμό, και του Vicente Rubiera από τους εργαζόμενους στην τηλεφωνική υπηρεσία, ιδρύθηκε η Comité Obrero Nacional Independiente (CONI - Εθνική Ανεξάρτητη Εργατική Επιτροπή). Ο Nardo σημειώνει ότι «... είχε ένα καθημερινό ραδιοφωνικό πρόγραμμα στο ραδιοσταθμό RHC Blue Chain» και ότι «η εκπομπή προετοιμαζόταν καθημερινά στην αίθουσα του ALC». Παρ' όλες τις αντιδράσεις σε όλα αυτά, «έγινε ένα νέο βήμα προς έναν συνδικαλισμό χωρίς πολιτικές πιέσεις με το όνομα Confederacion General de Trabajadores (CGT)... με τα γραφεία της στην Calle Aguila».

Το Tercer Congreso Nacional Libertario (Τρίτο Εθνικό Ελευθεριακό Συνέδριο) συνήλθε στις 11 και 12 Μαρτίου 1950. Αντικείμενό του ήταν η αναδιοργάνωση, η υιοθέτηση προσανατολισμού και η εκπόνηση θέσεων στο εσωτερικό του κουβανικού συνδικαλισμού και η προσπάθεια να δειχθεί στο κουβανικό εργατικό κίνημα μια πιο υγιής κατεύθυνση. Το Συνέδριο συμφώνησε «να αγωνιστεί ενάντια στον έλεγχο του εργατικού κινήματος από τους γραφειοκράτες..., τους πολιτικούς, τις όποιες λατρείες, τη θρησκευτικότητα κλπ... Και

να αναπτύξει την αληθινή σημασία του συνδικαλισμού, η οποία πρέπει να είναι απολιτική, επαναστατική και φεντεραλιστική». Με αυτόν τον τρόπο θα καταπολεμείτο ο υφιστάμενος συνδικαλισμός που ήταν «τυραννικός, έχοντας στην πραγματικότητα μετατραπεί την σε οργανισμό του κράτους».

Το Τρίτο Συνέδριο έκλεισε καλώντας τους εργαζόμενους να αποκηρύξουν την CTC ως οργάνωση «που υποστηρίζεται από τους σταλινικούς οι οποίοι είναι ψεύτικοι σύμμαχοι των εργαζομένων, χωρίς ίχνος επαναστατικών ιδεών, πνεύματος ή πρακτικής... [και] κυριαρχείται από δικτατορικά πολιτικά κόμματα και μια διεφθαρμένη ηγεσία». Το Συνέδριο αφοσιώθηκε επίσης «στην ενεργό συνεργασία με τους εργαζόμενους της CGT, της μόνης νόμιμης εργατικής οργάνωσης με συνδικαλιστικές τάσεις και μια αυθεντική ευαισθησία στις πραγματικές ανάγκες των εργαζομένων».

Ήταν ατυχές το γεγονός ότι η προσπάθεια δημιουργίας μιας άλλης κεντρικής ένωσης απέτυχε εντελώς. Η ιδέα της δημιουργίας της ανεξάρτητης από την CTC CGT «και, ως εκ τούτου, ανεξάρτητης από την κυβερνητική επιρροή» συνάντησε τρομερά εμπόδια χάρη στα ρεφορμιστικά στοιχεία, τους κομμουνιστές και την κυβέρνηση. Ο πρόεδρος Prio γνώριζε καλά τους κινδύνους από μια νέα συνομοσπονδία εργαζομένων υπό ισχυρή αναρχική επιρροή, η οποία δεν θα μπορούσε να χειραγωγηθεί από την πολιτική του κόμματός του (PRCA), και, όπως ήταν αναμενόμενο, εξαπέλυσε μια προπαγανδιστική εκστρατεία εναντίον της CGT, τόσο στα μέσα επικοινωνίας της Κούβας όσο και στα επίσημα εγκεκριμένα συνδικάτα με σκοπό την εκτροχιασμό της πρωτοβουλίας της CGT. Η δικαιολογία του Prio ήταν η αντίδρασή του στο «διαχωρισμό» (σ.τ.μ.: divisiveness) ή στον «φραξιονισμό».

Κατά τη διάρκεια αυτών των χρόνων, ως προϊόν του Ψυχρού Πολέμου, ο Prio, κινούμενος από «προτάσεις» των ΗΠΑ καθώς και από μέλη του κόμματός του, ενήργησε επίσης κατά των κομμουνιστών. Κήρυξε το Partido Socialista Popular (PSP - Λαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα - το εκλογικό μέτωπο των κομμουνιστών) παράνομο και έκλεισε τα μέσα επικοινωνίας του. Αυτό ανάγκασε τους Κουβανούς σταλινικούς να αναζητήσουν μια νέα συμμαχία με τον παλιό τους φίλο τους, Fulgencio Batista.

Ο φόβος της κουβανικής κυβέρνησης όσον αφορά τους αναρχικούς αυτή τη φορά δεν ήταν εντελώς αβάσιμος. Ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1940, οι αναρχικοί είχαν ανακτήσει σημαντική επιρροή στο εσωτερικό του κουβανικού εργατικού κινήματος σε επίπεδο βάσης. Υπήρχαν αναρχικοί αγωνιστές διάσπαρτοι σε όλο σχεδόν ολόκληρο το νησί σε μικρές ομάδες, που λειτουργούσαν σε τοπικό επίπεδο. Αναρχικοί προπαγανδιστές ήταν επίσης παρόντες σε κάθε επαρχιακή πρωτεύουσα της Κούβας. Ο Sam Dolgoff, στο βιβλίο του *The Cuban Revolution: A Critical Appraisal* (Η κουβανική επανάσταση: Μια κριτική αξιολόγηση), σημειώνει: «Οι συμπαθούντες και η επιρροή τους ήταν εντελώς δυσανάλογη με τον αριθμό των μελών τους. Οι αναρχοσυνδικαλιστικές

ομάδες συνήθως αποτελούνταν από λίγα άτομα, αλλά μεγαλύτερος αριθμός υπήρχε σε πολλές τοπικές και περιφερειακές ενώσεις, όπως και σε άλλες οργανώσεις».

Μερικοί από τους σημαίνοντες αναρχικούς της εποχής ήταν οι Casto Moscu, Juan R. Alvarez και Bartolo Garcia στην Federacion de Trabajadores Gastronomicos (εργαζόμενοι στη σίτιση), ο Francisco Bretau και ο αδελφός του Roberto στις Federacion de Plantas Electricas (εργαζόμενοι στον ηλεκτρισμό), ο Santiago Cobo, οργανωτικός γραμματέας της Federacion Nacional de Transporte Obrera (εργαζόμενοι στις μεταφορές) και ο Abelardo Iglesias, γενικός γραμματέας Αβάνας της Federacion Nacional de los Trabajadores de la Construcción (οικοδόμοι και εργαζόμενοι στις κατασκευές).

Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί η εμφάνιση ενός νέου περιοδικού αναρχικού προσανατολισμού τον Απρίλιο του 1950 στην Αβάνα με τίτλο *Estudios: Mensuario de Cultura* (Σπουδές: Μηνιαία Πολιτιστική). Αυτό το νέο περιοδικό κινήθηκε πέρα από το συλ της συνθηματολογίας που χαρακτήριζε αρκετές προηγούμενες αναρχικές εκδόσεις. Το *Estudios* είχε μια σύγχρονη ματιά, καθώς και σύγχρονο περιεχόμενο και τα κοινωνικοπολιτιστικά του κείμενα συνοδεύονταν από πολλές φωτογραφίες, σχέδια και εξαιρετική τυπογραφία. Οι υπεύθυνοι του *Estudios* ήταν η διαχειριστική της επιτροπή από τους Marcelo Salinas, Abelardo Iglesias, και Luis Dulzaides, τον διαχειριστή Santiago Velasco, και τον διευθυντή έκδοσης Roberto Bretau. Είχε κυκλοφορία 1.000 φύλλων και χρηματοδοτείτο από τα διάφορα συνδικάτα. Το μεγαλύτερο μέρος της σύγχρονης εμφάνισής του, καθώς ήταν ένα μεγάλο σχήματος περιοδικό 52 σελίδων, το όφειλε στα σχέδια του ζωγράφου José Maria Mijares, που δημοσιεύονταν σε κάθε τεύχος, καθώς και στη χρήση της φωτογραφίας (συμπεριλαμβανομένων και γυμνών - μια πραγματική καινοτομία εκείνη την εποχή).

Ένα άλλο μηνιαίο αναρχικό περιοδικό που, επίσης, κυκλοφόρησε στην Κούβα το ίδιο διάστημα, ήταν το *El Libertario* (Ο Ελευθεριακός) όργανο της ALC. Αυτό το περιοδικό είχε εμφανιστεί σποραδικά σε μορφή εφημερίδας από το 1940, υπό τη διεύθυνση του Marcelo Salinas. Η ακανόνιστη εμφάνισή του οφειλόταν σε οικονομικά προβλήματα και μαζί με το *Solidaridad Gastronomica*, ήταν μια από τις τελευταίες ανεξάρτητες εκδόσεις που έκλεισε το καθεστώς Κάστρο. Ήταν μια τετρασέλιδη εφημερίδα στην τιμή των πέντε centavos, και στους συνεισφέροντες και συνεργάτες της περιλαμβάνονταν οι Rolando Piner (διευθυντής), Manuel Gaona Sousa, Casto Moscu, Abelardo Iglesias, Silvia Mistral (από το Μεξικό) και Agustin Souchy (από τη Σουηδία).

Τον Μάρτιο του 1952, ο Batista πραγματοποίησε πραξικόπημα. Ο κουβανικός λαός έλαβε την είδηση με απόλυτη αδιαφορία, δεδομένης της ηθικής και της διοικητικής διαφθοράς της κυβέρνησης Prió. Μια έκκληση για γενική απεργία απέτυχε εντελώς και η CTC, υπό τον Eusebio Mujal (γενικό γραμματέα της CTC, πρώην κομμουνιστή και πρώην τροτσκιστή, ο οποίος ανήκε στις Comisiones Obreras) ήρθε γρήγορα σε συμφωνία με τον

Batista, παρά την αντίθεση των αναρχικών στην CTC, για την επιβολή στρατιωτικού νόμου. Ως δικαιολογία για τη συμπεριφορά του αυτή, ο Mujal είπε στους συνδικαλιστές ηγέτες που αντιτίθονταν στο πραξικόπημα Batista, ότι αυτό θα σήμαινε την εκδίωξη όλων όσοι αντιτίθονταν και την αντικατάστασή τους από μέλη του PCC, που υποστήριζε τη στρατιωτική χούντα. Από την πλευρά τους, οι κομμουνιστές εκμεταλλεύτηκαν τις περιστάσεις για να διεισδύσουν στην γραφειοκρατία της CTC, αλλά δεν ήταν σε θέση να ανακτήσουν την άλλοτε κυρίαρχη επιρροή τους στην οργάνωση. Από την πλευρά του, ο Batista αγκάλιασε τους κομμουνιστές ως συμμάχους, αλλά αυτή τη φορά σιωπηλά. Ο Ψυχρός Πόλεμος βρισκόταν σε πλήρη εξέλιξη και ο ίδιος έπρεπε να είναι προσεκτικός σχετικά με τη σταλινική πολιτική των συνεργατών του.

Μια άλλη σημαντική φυσιογνωμία εμφανίστηκε εκείνη την περίοδο: ο Φιντέλ Κάστρο. Ένας νεαρός, πολιτικός με εκπαίδευση σε σχολείο ιησουιτών -μιας και ήταν αστικής καταγωγής-, ο οποίος προσπάθησε να καλύψει το κενό αντιπολίτευσης που δημιουργήθηκε με το πραξικόπημα του Batista. Στις 26 Ιουλίου, 1953, ο Κάστρο και μια ομάδα επαναστατών πραγματοποίησε επίθεση στους Στρατώνες Moncada στο Santiago de Cuba, η οποία έληξε με αιματοχυσία και πολλά θύματα και από τις δύο πλευρές. Ο Κάστρο συνελήφθη και στη δίκη που ακολούθησε, παρουσίασε στην απολογία του ένα «επαναστατικό» πρόγραμμα το οποίο αν μη τι άλλο, ήταν απλώς ρεφορμιστικό και βασικά σοσιαλδημοκρατικό. Πρωταρχικός σκοπός του ήταν να αποκαταστήσει το Σύνταγμα του 1940, το οποίο είχε παραβιάσει ο Batista με την ανατροπή του Prio. Η δίκη ολοκληρώθηκε στο τέλος του 1953 με τον Κάστρο να καταδικάζεται σε 15 χρόνια φυλάκιση, μαζί με μια σειρά συντρόφων του. Επωφελήθηκε από την ευκαιρία ιδρύοντας το Κίνημα 26 Ιουλίου (M26J). Αφού φυλακίστηκε για μερικούς μήνες, ο Κάστρο έλαβε κυβερνητική αμνηστία και έφυγε για το Μεξικό.

Αυτή τη φορά η αντιπολίτευση στον Batista ήταν βίαιη και αυτός, όπως ήταν αναμενόμενο, απάντησε βίαια στις προκλήσεις. Το πολιτικό κλίμα ήταν αρκετά θερμό και η αντιπολίτευση, η οποία αγκάλιασε ομάδες και δυνάμεις κατά αλλά και υπέρ του Κάστρο, μεγάλωσε ραγδαία. Ανησυχώντας για την πολιτική κατάσταση, τον Μάρτιο του 1955, το τότε πρόσφατα δημιουργημένο Εθνικό Συμβούλιο της ALC κάλεσε ένα Εθνικό Ελευθεριακό Συνέδριο, που πραγματοποιήθηκε στις 24 Απριλίου του ίδιου χρόνου σε μια οικολογική φάρμα στην πόλη Campo Florido, στα περίχωρα της Αβάνας. Το συνέδριο υιοθέτησε μια ατζέντα δέκα σημείων, το πιο σημαντικό από τα οποία ήταν οι Εθνικές Υποθέσεις.

Στην Έκθεση του Συνεδρίου αξιολογήθηκε ολόκληρη η αναρχική δραστηριότητα από το Τρίτο Συνέδριο. Σημειώθηκε ότι ένα σημαντικό γεγονός ήταν το κλείσιμο του *El Libertario* τον Απρίλιο του 1952 από το καθεστώς Batista. Συζητήθηκε, επίσης, η τρέχουσα πολιτική κατάσταση στην Κούβα, επικρίνοντας «τον περιορισμό της ελευθερίας σε όλες τις πτυχές του, τις παρακολουθήσεις και τους διωγμούς... την επιμονή της κυβέρνησης

στο να αντιτίθεται ενάντια σε οτιδήποτε θα μπορούσε να καλυτερέψει σημαντικά τη ζωή της εργατικής τάξης... [και] τους φόρους, που αυξάνονται καθημερινά». Η Έκθεση κατέληγε σημειώνοντας ότι τα γεγονότα «αναγκάζουν εμάς τους ελευθεριακούς να αντιμετωπίσουμε το καθεστώς με όλες μας τις δυνάμεις ... Θα συνεργαστούμε με τις πρωτοβουλίες εκείνες που αγωνίζονται για να επιστρέψει στη χώρα στην ελευθερία που σήμερα καταπατείται».

Το 1956 η πόλωση στην Κούβα μεταξύ του Batista και των πολιτικών του εχθρών, συμπεριλαμβανομένων των εκλογικών κομμάτων, ήταν απίστευτου σημείου. Αυτό ήταν σε μεγάλο βαθμό το αποτέλεσμα της αναστολής λειτουργίας του Συντάγματος του 1940. Οι αναρχικοί διατήρησαν τις αντιδικτατορικές τους θέσεις και κατήγγειλαν την καταστροφική πολιτική του Batista. Αυτήν την κρίσιμη χρονιά, η ALC δημοσίευσε ένα φυλλάδιο γραμμένο από τους Marcelo Salinas και Casto Moscu, με τίτλο *Proyecciones Libertarias* (Ελευθεριακές Προβλέψεις), στο οποίο κατήγγειλε «την κακή πολιτική του Batista» ενώ την ίδια στιγμή προειδοποιούσε τι θα μπορούσε να συμβεί από την Sierras Orientales και τον Φιντέλ Κάστρο.

Ήδη το 1957 στο 24ο Εθνικό Συμβούλιο της CTC, ο Casto Moscu κατήγγειλε την επίσημη έκθεση του γενικού γραμματέα της οργάνωσης Eusebio Mujal, στην οποία υποστηριζόταν ότι «κατά παράβαση των συμφωνιών της CTC» η οργάνωση μετατρέπεται σε εκλογικό κομματικό μηχανισμό μέσα στα συνδικάτα. Ως αποτέλεσμα της αλλαγής της κατεύθυνσης της CTC και σε συμμόρφωση με τις «συμφωνίες της οργάνωσής μας», δύο εξέχοντες αναρχικοί παραιτήθηκαν από τις θέσεις τους στην CTC: ο Modesto Barbeito (οργανωτικός γραμματέας) και ο Abelardo Iglesias (πολιτιστικός γραμματέας).

Παρά τις δυσκολίες αυτές τις σκοτεινές στιγμές, η *Solidaridad Gastronomica* συνέχισε την κυκλοφορία της σε μηνιαία βάση. Το γεγονός ότι η έκδοση αυτή εμφανιζόταν σε εποχές λογοκρισίας και αναστολής των συνταγματικών δικαιωμάτων είναι μια απόδειξη της αποφασιστικότητας των Κουβανών αναρχικών. Η *Solidaridad Gastronomica* θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και ως αμετανόητα αντικομμουνιστική και αντιφασιστική, υπερασπιζόμενη με ζήλο τον «ελευθεριακό σοσιαλισμό». Διευθυντές της ήταν οι Juan R. Alvarez, Domingo Alonso και Manuel Gonzalez, και τα γραφεία της παρέμειναν στο τέλος της δεκαετίας στο Jesus Maria 310, στα γραφεία της ALC.

Στις 14 Απριλίου 1957, το Conferencia Anarquista de las Américas (Αναρχικό Συνέδριο των Αμερικών) έγινε στο Μοντεβιδέο της Ουρουγουάης. Η ALC έστειλε τους Casto Moscu και José A. Alvarez ως αντιπροσώπους της. Μεταξύ άλλων, το συνέδριο αυτό κατήγγειλε όλες τις δικτατορίες που μάστιζαν τότε τη Λατινική Αμερική, συμπεριλαμβανομένης και αυτής της Κούβας.

Περίπου το ίδιο διάστημα, μια άλλη επαναστατική φάση άνοιξε στην έδρα της ALC, ένας μέρος που συχνά ήταν τόπος παράνομων συναντήσεων. Μεταξύ εκείνων που συνωμοτούσαν ήταν ανοιχτά εξεγερσιακές ομάδες όπως η Directorio Revolucionario (Επαναστατική Διεύθυνση - σοσιαλδημοκρατική ομάδα) και η M26J. Στην έδρα του ALC εισέβαλε σε ορισμένες περιπτώσεις η αστυνομία του Batista, αν και χωρίς μεγάλη επιτυχία όσον αφορά τους κατασταλτικούς της σκοπούς.

Οι αναρχικοί συμμετείχαν σε εξεγερτικές δραστηριότητες διαφόρων, συμπεριλαμβανομένων των Gilberto Lima και Luis Linsuain, οι οποίοι ήταν μέλη του M26J. Το υπόγειο κίνημα χωρίστηκε σε ζώνες και ο Lima συμμετείχε στον ένοπλο αγώνα στην πόλη, στην περιοχή Havana-Matanzas, ενώ ο Linsuain πήρε μέρος στη δραστηριότητα των ανταρτών στο βόρειο τμήμα της επαρχίας Oriente. Ένας άλλος αναρχικός, ο Placido Méndez, πήρε ενεργά μέρος στην εκστρατεία των ανταρτών Segundo Frente (Δεύτερο Μέτωπο) στα βουνά Escambray. Αυτοί ήταν μόνο μερικοί από τους πολλούς αναρχικούς που συμμετείχαν σε ένοπλες ενέργειες εκείνο το διάστημα.

Οι αναρχικοί, φυσικά, διώκονταν για το ρόλο τους στην ένοπλη πάλη. Ο Gilberto Lima φυλακίστηκε και βασανίστηκε επανειλημμένα, και ο Isidro Moscu υπέστη άγρια βασανιστήρια, σχεδόν μέχρι θανάτου. Σύμφωνα με τον Casto Moscu, ο Isidro πιάστηκε αιχμάλωτος και βασανίστηκε μαζί με μια σειρά άλλων συντρόφων που προετοιμάζαν μια ένοπλη εξέγερση στην επαρχία Pinar del Rio. Οι Juan R. Alvarez, Roberto Bretau, Luis Linsuain, Placido Méndez, Claudio Martinez και Modesto Barbeito, επίσης, συνελήφθησαν, μαζί με πολλούς άλλους αναρχικούς. Οι Juan R. Alvarez, Barbeito και Aquiles Iglesias στάλθηκαν στην εξορία αφού απελευθερώθηκαν από τη φυλακή.

Έως τα μέσα του 1958, η κουβανική καπιταλιστική ελίτ είχε αρχίσει να κατανοεί ότι ο Batista και ο κατασταλτικός του μηχανισμός φθείρονταν και έχαναν σταδιακά την εξουσία. Η προνομιούχα ομάδα που εξυπηρετούσε τα συμφέροντα των ΗΠΑ, αισθάνθηκε να απειλείται και δεν θεωρούσε πλέον τον Batista σύμμαχό της. Έτσι, αποφάσισε να στηρίξει την αντιπολίτευση στον Batista. Ο Κάστρο έλαβε αρκετά εκατομμύρια δολάρια από αυτούς για να αγοράσει όπλα. Τα χρήματα αυτά προέρχονταν από μεγάλους βιομήχανους και μεγάλες επιχειρήσεις, όπως η ναυπηγική Hermanos Babun και η Bacardi Rum, ως ανταμοιβή για το γεγονός ότι αντιστάθηκε στον Batista. στα βουνά της επαρχίας Oriente για δύο χρόνια. (Ο Batista είχε παραγγείλει ένα καλά υπολογισμένο «διωγμό» του Κάστρο, με σκοπό όχι να σβήσει την εξέγερση, αλλά μάλλον να την αποτρέψει την επίτευξη των πολιτικών του στόχων). Αυτή τη στιγμή, οι υψηλότερες οικονομικές σφαίρες της Κούβας θεωρούσαν τον Κάστρο ως τη λύση της τότε κρίσης και εν δυνάμει σύμμαχο. Αυτός σίγουρα φαινόταν έτσι. Η ένοπλη εξέγερσή του, που είναι γνωστή ως «αγώνας κατά της δικτατορίας» (παρά την προπαγάνδα αργότερα), ποτέ δεν είχε σταθερή

βάση ανάμεσα στους χωρικούς, πόσο μάλλον προλεταριακή βάση. Ήταν, μάλλον, σε μεγάλο μέρος έργο του καπιταλισμού και της κουβανικής αστικής τάξης.

Το 1957 και το 1958 σημειώθηκαν αρκετές ένοπλες δραστηριότητες: μια ναυτική εξέγερση στο Cienfuegos, μια επίθεση στους Στρατώνες Goicuria στο Matanzas, μια προσογίωση στη βόρεια ακτή της επαρχίας Oriente, και μια απόπειρα δολοφονίας του Batista στο λεγόμενο «Palace Attack». Όλες αυτές οι ενέργειες απέτυχαν παταγωδώς, κοστίζοντας πολλές ζωές. Ταυτόχρονα, μια ανεξάρτητη εξέγερση ανταρτών συνέβη στα βουνά Escambray στο κεντρικό τμήμα της Κούβας. Μια σειρά ένοπλων ομάδων δραστηριοποιούνταν στην επαρχία Las Villas, ιδιαίτερα στο ορεινό τμήμα της, συμπεριλαμβανομένων της Directorio Revolucionario (Επαναστατική Διεύθυνση) και του Segundo Frente del Escambray (Δεύτερο Μέτωπο της Escambray). Πολλοί από εκείνους που συμμετείχαν ήταν βετεράνοι των αγώνων στις πόλεις που αναζήτησαν καταφύγιο στα βουνά. Υπήρχαν και πολλοί αγρότες που ήσαν δυσαρεστημένοι από την κυβέρνηση και δεν συμφωνούσαν τόσο πολύ με τις ένοπλες ενέργειες, αλλά που κρατούσαν με διάφορους τρόπους τα κυβερνητικά στρατεύματα ανενεργά επί μήνες. Από την πλευρά της, η M26J δεν είχε καμία σχέση με τα γεγονότα αυτά, τα οποία αποκήρυξε δημόσια και ανοιχτά ο Φιντέλ Κάστρο.

Έως τα μέσα του 1958, ο Batista είχε πλέον χάσει το πολιτικό παιχνίδι και δεν μπορούσε να αντιπαρατεθεί στρατιωτικά στους αντάρτες. Η Ουάσιγκτον του γύρισε την πλάτη και δεν του πουλούσε πλέον όπλα. 3 Ταυτόχρονα, τα μέλη του Κομμουνιστικού Κόμματος Κούβας ταξίδεψαν στο στρατόπεδο του Κάστρο στη Sierra Maestra και άρχισε να κάνουν συμφωνίες με τους ομοϊδεάτες τους αντάρτες, και αργότερα με τον Κάστρο προσωπικά. Ο γενειοφόρος ηγέτης αισθανόταν πολιτικά ισχυρότερος μέρα με την ημέρα και υπέγραψε ένα σύμφωνο στο Καράκας της Βενεζουέλας με όλες τις δυνάμεις της αντιπολίτευσης, οι οποίοι τον θαύμαζαν προφανώς. Το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό πρόγραμμα του Κάστρο συνέχισε να είναι το ίδιο, τουλάχιστον όπως το παρουσίασε ο ίδιος το 1953: κοινωνική δικαιοσύνη, εκλογική και πολιτική μεταρρύθμιση, εκ νέου εφαρμογή του Συντάγματος του 1940.

Τελικά, ο Batista εγκατέλειψε την Κούβα στις 31 Δεκεμβρίου 1958. Ένας άλλος ιστορικός κύκλος είχε αρχίσει για τους ελευθεριακούς της Κούβας.

Σημειώσεις

1. Ο νοικιασμένος αυτός χώρος ήταν ίσος με ένα κανονικό διαμέρισμα, πέντε δωματίων. Από τα δωμάτια το ένα λειτουργούσε ως βιβλιοθήκη, ο δεύτερος ως γραφείο της ALC και ένα τρίτο ως κουζίνα και τόπος διαμονής του Vicente Alea και της συντρόφισσάς του Fe, οι οποίοι συντηρούσαν τον χώρο σε αντάλλαγμα για την ενοικίαση. Ο χώρος αυτός βρισκόταν σε μια φτωχογειτονιά, που ονομαζόταν Jesus Maria., κοντά στον σταθμό του τρένου και το λιμάνι. Η πλειοψηφία των ανθρώπων που διέμεναν στην περιοχή ήταν

χειρώνακτες, καπνεργάτες, υπάλληλοι καταστημάτων κ.ά., ενώ στην περιοχή υπήρχαν εμπορικές επιχειρήσεις και εταιρίες.

2. Ο Souchy, από τους ιδρυτές της IWA/AIT το 1925, είχε επίσης συμμετάσχει στην Ισπανική Επανάσταση (1936-1939) και είχε γράψει ως συμμετέχων ένα βιβλίο για την ίδρυση και λειτουργία των αγροτικών κολεκτίβων στην Ισπανία (*Among The Peasants of Aragon - Με τους αγρότες της Αραγονίας*). Ο Souchy ήταν πολύ γνωστός στους Κουβανούς αναρχικούς και το 1959 η «Solidaridad» δημοσίευσε σε σειρές το έργο του Ελευθεριακός Σοσιαλισμός.

3. Η πολιτική των ΗΠΑ από το 1920 ήταν η πώληση όπλων, πυρομαχικών, πλοίων και αεροπλάνων σε κάθε κυβέρνηση (δικτατορική ή όχι), για να διατηρηθεί το όποιο στάτους κβο. Αυτό συνεχίζεται και μέχρι σήμερα, με την Στρατιωτική Ακαδημία των ΗΠΑ να παρέχει επίσης εκπαίδευση σε βασανισμούς συλληφθέντων, αντικατασκοπία και πολιτικές δολοφονίες.